

**SVERIGES
SMÅSKOLLÄRAR-
FÖRBUND (SSLF)**

Kansli

Kammakargatan 48, n b
Stockholm C

Tel linjeväjlare 10 58 54, 10 58 64,
11 68 74, 11 68 78

Postgiro 15 98 73

Kontorstid 9-17 (lunchstängt 12-13),
lördagar 1 maj-30 september stängt

Förbundets funktionärer träffas på
kansliet efter överenskommelse per
telefon

Ordförande

EDIT RYDELIUS

Ombudsmän

MAI THORSELL-DIDERHOLM
jur kand

MONICA WERNSTEDT

jur kand

Sekreterare

KARIN JOHANSSON

Kassör

ANNA LISA ÖSTLUND

Medlem äger rätt till kostnads-
fritt bistånd i ärenden rörande an-
ställningsförhållanden. Alla för-
frågningar bör ställas till förbun-
dets kansli. Medlemmarna uppmanas
att omedelbart vid behov av upplys-
ningar eller hjälp kontakta förbunds-
kansliet, då det för effektivt bistånd
är angeläget att förbundet från bör-
jan inkopplas. Kretsens namn bör
anges vid all korrespondens

**SVENSK
SKOLTIDNING**

Redaktör och ansvarig utgivare
INGA HOLMSTRÖM

Redaktionssekreterare

STINA SJÖQVIST

I redaktionen

BO SAHLSTRÖM

Annonser

GUNHILD HOLM

Redaktion och expedition

Kammakargatan 48, 1 tr
Stockholm C

Tel linjeväjlare 11 68 74, 11 68 78,
10 58 54, 10 58 64

Postgiro 19 57 60

Kontorstid 9-17 (lunchstängt 12-13),
lördagar 1 maj-30 september stängt

Annonsspriser

90 öre per mm i text

80 öre per mm efter text

För insända ej beställda manuskript
och bilder ansvaras ej

GRUNDSKOLAN ÄR BESLUTAD

Knappast någon av de många talarna i riksdagens två dagar långa skoldebatt underlät att uttala sin glädje över att man nu äntligen stod inför det definitiva beslutet om skolreformens genomförande. De flesta av dem noterade också med tillfredsställelse den upplutning som skett kring skolans mål och dess fostrande uppgifter. Det sades också – och med rätta – att det var ett historiskt beslut riksdagen hade att fatta, och att man fick gå tillbaka till 1842 för att finna dess motsvarighet på skolans och undervisningens område. Det är uttalanden som vi till fullo delar och kraftigt vill stryka under.

Riksdagsbeslutet om grundskolan kan minst av allt kallas för ett förhastat beslut. Det är ganska sällsynt att en fråga är så grundligt behandlad innan den kommer på riksdagens bord. Mer än 20 år av utrednings-, forsknings- och försöksarbete ligger bakom proposition 54 till 1962 års riksdag, ett förberedelsearbete som påbörjades under ledning av dåvarande ecklesiastikminister Bagge och fortsattes av hans efterträdare Weijne och Persson för att till slut kunna signeras av statsrådet Edenman.

De 20 åren av förberedelsearbete har inte varit någon särskilt lugn period i

det svenska skolväsendets historia. Inte minst det senaste decenniet har karakteriserats av många gånger mycket häftiga diskussioner och klart skilda uppfattningar om hur den nya skolan skulle byggas upp. Inte minst debatten i differentieringsfrågan har varit särskilt intensiv och minst av allt ägnad att skapa arbetsro i de kommuner där man bedrivit försöksverksamhet. Den debatten har dessutom varit den mest segslitna och långdragna och gav också många och upprepade ekonomiska kamrarnas diskussioner kring reformen. Riksdagens majoritet anslöt sig emellertid till skolberedningens och senare ecklesiastikministerns förslag på dessa punkter, vilket bl a betyder att debatten nu inte kan fortsätta ute på det lokala planet. Det är något som man tacksamt bör notera i förhoppning om arbetsro och lugn för den nya skolan under övergångsperioden och under dess första skede.

Folkskolans lärarorganisationer har i allt väsentligt tillstyrkt huvudlinjerna för den nya skolans uppbyggnad. I vissa detaljfrågor – mer eller mindre väsentliga – har förbunden däremot redovisat en från förslaget avvikande uppfattning. Detta hindrar givetvis inte, att deras medlemmar intresserat och aktivt kommer att engagera sig i att

praktiskt omsätta riksdagens historiska skolbeslut.

På en del olika punkter hade man givetvis önskat att de båda kamrarna, istället för att ansluta sig till skolutskottets förslag, bifallit de önskemål som framförts i skilda motioner.

Värdet av att skolmognadsundersökningar görs obligatoriska och att läkarundersökning av nybörjare bör ske under inskrivningsvåren har vi i dessa spalter upprepade gånger framhållit. Samma uppfattning har också hävdats inför riksdagen. Samtidigt som vi beklagar att den inte vunnit kamrarnas gehör uttrycker vi den förhoppningen att, som ecklesiastikministern skriver i propositionen, »skolmognadsprövningarnas metodik» verkligen ska bli föremål för »fortsatta vetenskapliga och praktiska försök». Enligt vår mening måste dessa försök nämligen resultera i framtida förslag om obligatorisk skolmognadsundersökning före inträde i den obligatoriska skolan så att den enskilde elevens förutsättningar

och möjligheter på bästa sätt ska kunna tillgodoses.

Grundskolan – som trots ett stort motstånd bland remissinstanserna blir den nya skolans namn – får ett delningstal som i allmänhet medför ett lägre antal elever per klass än den nuvarande folkskolan. Det är beklagligt att inte heller de motionärer som hävdade att samma delningstal i fortsättningen ska gälla för grundskolan som för folkskolan fått sina önskemål tillgodosedda. Övergången till grundskolan och dess metodik sker ju inte vid en absolut fixerad tidpunkt. Hade den kvarvarande folkskolan också kunnat påräkna de gynnsammare delningstalen borde förberedelserna inför övergången till grundskola ha kunnat underlättas inte minst genom att lärarna getts större möjligheter att praktisera en mer individuell undervisning. Att även folkskolan, för att kunna nå det mål som är satt för dess undervisning, kräver ett väsentligt lägre elevantal i klasserna kan inte heller vara främmande vare sig för skolpolitikerna el-

ler för riksdagen i övrigt. De ekonomiska resurserna borde kunna räcka även ti! denna »den mest angelägna skolreformen».

Grundskolan är alltså beslutad av riksdagen. Många ser fram emot vad den ska kunna ge av större värden än vad som varit möjligt för den ärevärdiga och mycket uppskattade folkskolan, medan andra beklagar avvecklingen av parallellskolsystemet. Får grundskolan vid sin övergång och under sina första år den arbetsro den så väl behöver, är vi för vår del övertygade om att den ska visa sig motsvara högt ställda förväntningar såväl ur kunskaps- som fostringsynpunkt. För detta krävs emellertid också att den omfattas med ett positivt intresse av såväl elever, lärare som föräldrar och inte minst av statsmakterna. Det är på myndigheterna det ankommer att ge lärarna de verktyg – i form av bl a hjälpmedel, förstärkningsanordningar, fortbildning och information – utan vilka de inte kan resa den nya skolbyggnaden. ●

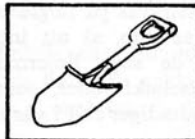
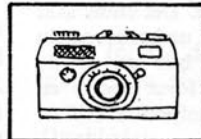
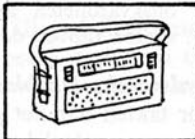


När lovet står för dörren. "Den blomstertid nu kommer" – ja, så börjar sommaren med lata semesterdagar eller idogt arbete i den egna täppan. Ja, det är den tiden nu, bäst att se över utrustningen.

Hur är det med badgrejorna, luftmadrass, badkappa och badmössa m.m. Kanske också dags att tänka på en transistorradio med batterier, en portabel skivspelare eller film- och fotoutrustning. Och varför inte redskap som spade, kratta eller kanske t.o.m. en gräsklippare.

Ni får mellan 10 och 30 % rabatt på dessa och tusentals andra artiklar genom medlemskap i LIC. En förmån värd att taga vara på tycker 25 000 omdömesgilla kolleger.

LÄRARNAS INKÖPSCENTRAL, GÄVLE • EK. FÖRENING



● Jag är intresserad av medlemskap i LIC.
 ● Var god sänd mig ansökningsformulär.
 Namn
 Adress
 Skola

BEKLAGLIGT STÄLLNINGSTAGANDE

På en punkt i det stora och omfattande beslutet om den nya skolan måste man betrakta riksdagens ställningstagande som märkligt. Det gäller lärarnas representation i skolstyrelserna, en institution som i sin nuvarande form fungerat i snart fyra år. Särskilda skolutskottet hade avstyrkt motionerna om avskaffande av fackrepresentationen bl a med hänvisning just till att den trädde i funktion så sent som 1958. Man var därför inte beredd att redan nu ta upp den frågan till förnyad prövning. Såväl i andra som första kammaren förklarade flera talare att de hade enbart goda erfarenheter av lärarnas medverkan i skolstyrelserna och ansåg att ett avskaffande av fackrepresentationen nu då skolan står inför en ny och viktig omdaningsperiod inte var att rekommendera. Tvärtom borde skolstyrelserna kunna ha stor nytta och dra fördel av att inom sig ha tillgång till den sakkunskap lärarna besitter.

Trots detta beslöt andra kammaren med röstetalet 134 mot 80 att bifalla motionerna om fackrepresentationens avskaffande. I första kammaren däremot

följde man utskottets förslag. Resultatet av kamrarnas olika beslut har blivit att skolutskottet också ändrat uppfattning.

Vi kan inte annat än beklaga detta ställningstagande. Inte minst mot bakgrund av den utveckling som nu pågår på arbetsmarknaden i övrigt mot ett allt större medinflytande för de anställda när det gäller frågor av vikt såväl för arbetsgivare som för arbetstagare måste riksdagens inställning betecknas som egendomlig. Att under uppbyggnadstiden för den nya skolan frivilligt avstå från den sakkunskap och den praktiska erfarenhet som lärarrepresentationen i skolstyrelserna utgör kan inte vara en klok åtgärd.

I sitt gemensamma remissyttrande över skolberedningens huvudbetänkande slog folkskolans lärarorganisationer vakt också om fackrepresentationen. Man erinrade bl a om att skolans omdaningsarbete inte enbart rörde den organisatoriska delen. Det är därför av stor vikt, skrev förbunden, »att största möjliga sakkunskap från det håll som representerar skolans inre

liv kommer att finnas företräd i skolstyrelsen». Problemet har också en annan sida; genom fackrepresentationen har lärarna fått information om bakgrunden till och motiveringen för skolstyrelsens inställning i olika frågor. Det är en konakt och en samverkan vars värde inte får underskattas.

Orden samverkan och samarbete har varit synnerligen vanligt förekommande i diskussionerna kring skolberedningens och ecklesiastikministerns reformförslag. Denna samverkan och detta samarbete får emellertid inte enbart knytas till undervisningens område utan måste finnas också mellan de kommunala skolmyndigheterna och de i kommunen anställda lärarna. Om nu fackrepresentationen skulle försvinna måste ett nytt forum för samverkan skapas så att lärarkåren också i fortsättningen har möjligheter att göra sin stämma hörd inför beslut som rör deras arbetsområde. En stadgefäst kollegieinstitution liknande den som finns vid de allmänna läroverken borde här kunna diskuteras.

PRESSRÖSTER

Riksdagsbehandlingen av den nya skolan

Riksdagen gick förra veckan i hög grad i den nya skolans tecken. Ledamöterna hade på kort tid fått sätta sig in i särskilda utskottets utlåtande över ecklesiastikministerns proposition, och två dagars debatt i kamrarna föregick talmännens klubbfastande av den obligatoriska nio-åriga skolan. Dagspressen följde i sina ledare med intresse den sista fasen på riksdagsplanet.

Svenska Dagbladet konstaterade att särskilda utskottets betänkande om grundskolan knappast bjöd några överraskningar. Beträffande utskottets skrivning på punkten om lärarutbildningen fann emellertid tidningen formuleringarna oroande:

»Åtskilliga av skolans önskemål synes förutsätta att man vid lärarutbildningen söker sig fram efter nya linjer, obunden av traditionen», heter det. Bl a anges att skäl talar för en lärarexamen med ett

större antal undervisningsämnen än nu, vilket i sin tur förutsätter »en omprövning av den tid som kan avdelas för varje ämne». Med andra ord: utskottet föreslår en försvagning av lärarnas egna ämneskunskaper. En vinst i kvantitet skall, som så ofta förr inom skolpolitiken, köpas till priset av en kvalitetsförsämring. Man ställer sig också frågan vad som egentligen menas med de »nya linjer» man skall slå in på. Bundenhet vid traditionen har näppeligen i påfallande utsträckning präglat skolreformen, och vissa tecken tyder på att det kan vara fråga om att parlamentariskt förbereda den frikoppling av lärarutbildningen från universiteten, som tydligen eftersträvas på högre ort. Det finns skäl att se upp, så att inte utskottsformeln om de »nya linjerna» blir en av de kautschukformler, som förut spelat en så ödesdiger roll i vår skolpolitik.

Även *Arbetet* uppehöll sig vid lärarutbildningen:

Självklart är emellertid att den nya skolan kräver en ny typ av lärare. De nuvarande lärarna har inte fått utbildning för denna skolform och detta är givetvis en viktig anledning till den tveksamhet som på många håll visas mot det nya. Men övergångssvårigheter möter vid alla reformer. Det är emellertid viktigt att det snarast utbildas lärare för den nya skolan och att detta sker i rask takt. Om det skall bli möjligt att åstadkomma den minskning av elevantalet i klasserna som är ett av målen för den nya skolan måste det till ett ökat antal lärare och ökat antal klassrum. Den saken har skolutskottet tänkt på och allvarligt understrukt och man pekar på önskvärdheten av ytterligare lärarhögskolor utöver de två som redan finns.

Sydsvenska Dagbladet uttryckte farhågor för takten när det gäller minskningen av klassernas storlek:

Det råder endast en mening om att

snabbaste möjliga upprustning är nödvändig i fråga om de pedagogiska hjälpmedlen. Utskottets betänkande ger emellertid inga garantier för att denna upprustning blir tillräckligt snabb. Blir underlåtenhetssynderna lika många i framtiden, som de varit en längre tid, står skolan inför en allvarlig kris. Tyvärr ger socialdemokraternas ställningstagande i utskottet icke några fastare förhoppningar om att mammutklasserna snart skall vara ett minne blott. De borgerliga partierna ställer här krav på lägre elevantal, vilket är i hög grad motiverat.

De två dagarnas debatt i kamrarna blev i stort sett renodlat partipolitisk, isynnerhet första dagen när partiledarna flitigt förekom i talarstolen. Högern blev oavlatligt påmind om sitt avhopp från 1960 års visbyöverenskommelse, och även en del av pressen gick hårt åt högerledaren hr Heckschers försök till ståndpunktstagande i riksdagen. *Dagens Nyheter* skrev bl a:

Den som lyssnade till tisdagens skoldebatt i andra kammaren kunde frestas säga sig att det var tur att högern kom sig för med att hoppa av från skolberedningens Visbybeslut. Annars hade väl ingenting alls funnits att diskutera. Ecklesiastikministern, som ju själv suttit ordförande i beredningen, ansåg att grundskolereformen var det viktigaste som hänt i svensk undervisningshistoria sedan folkskolan infördes. Det har han förmodligen rätt i. Då måste man emellertid förvåna sig över att inte ens en skynt av reformatorisk glöd kunde spåras i debatten. Vi har väl blivit bortskämda med reformer, de har kommit att tillhöra den politiska rutinen. Mer än ett - i bästa fall skickligt - rutinförande var det heller ingen av talarna som åstadkom.

Högerledaren hr Heckscher medgav att högern faktiskt har ändrat åsikt i differentieringsfrågan sedan den som mardag 1960 då Visbyöverenskommelsen mellan partiernas representanter träffades. Men han bagatelliserade opålitligheten med att skillnaden är så obetydlig att den nästan kan sägas vara obefintlig. Däremot överraskade han med att uppträda som ivrig anhängare av en fortskridande skolreform, en term som på högerhåll i regel brukat användas som ett stående - och självfallet ironiskt - epiteto om vad rektor Stellan Arvidson (s) drömmer om. Hr Heckscher förklarade sig av principiella skäl önska att skolan aldrig får någon arbetsro, frågan om dess organisation måste hållas öppen genom fortsatt debatt. Det är med andra ord ett framtida återtag hr Heckscher hoppas på; att fortskrida bakåt är ju högers speciella talang.

Högern har när det gäller skolreformen anslutit sig till principerna men inte till deras konsekvenser, konstaterade *Aftonbladet*:

Hr Heckscher gjorde en reträtt i den meningen att han betonade att den mest

omdiskuterade frågan, högstadiets konstruktion, egentligen inte var så viktig som den hetsiga debatten antytt. Detta är riktigt; men det är högern som på den punkten ställt till orede genom att inta och överge olika ståndpunkter på ett förbryllande och politiskt olyckligt sätt.

Högern har försökt stödja läraropinionen, i varje fall den mest högljudda och mest konservativa. Resultatet har blivit att enighet mellan partierna inte kunnat nås, utan riksdagen måste ta ställning till en lång rad delvis mycket dåliga högerreservationer.

Att den visbyuppgörelse högern svikit förutsatte att de olika parterna ruckade på en del av sina ståndpunkter var självklart, kommenterade *Expressen*:

Lika självklart är då att man också står vid sina avtal. Det är värt att notera hur rektor Arvidson under tisdagens debatt i andra kammaren öppet förklarade att om socialdemokratin vetat att högern skulle spräcka den enighet som man en gång skapat i skolfrågan, ja, då hade socialdemokratin först som sist satsat på en helt odelad nioårig skola. Och några svårigheter för hrr Edenmans och Arvidsons parti att här få med sig centerpartiet hade det uppenbart inte blivit.

Den samling kring mitten som folkpartiet åstadkommit i skolfrågan hade alltså inte kunnat komma till stånd om man inte blivit överens i skolberedningen. Det är ett faktum som inte går att komma ifrån.

Det är egentligen ett egendomligt land vi lever i, tyckte *Stockholms-Tidningen*. Här diskuteras i riksdagen ett av världens allra radikalaste förslag till skolreform - och inte en röst höjs för ett rejält konservativt alternativ:

I stället talas från alla partier varmt för skolberedningens och ecklesiastikministerns revolutionerande förslag att slopa den gamla urvalsskolan till förmån för elevernas och föräldrarnas fria val av studieväg. Ja, hr Heckscher gick i riksdagsdebatten på tisdagen till och med så långt att han erkände att han faktiskt varken visste ut eller in i den stora principfrågan om högstadiets utformning. Från hans håll var inget alternativ att vänta.

När riksdagen på onsdagen beslutar om den nioåriga grundskolan kommer visserligen högern att rösta på sin reservation från särskilda utskottet. Men, och det bör alla de 11 000 protesterande lärarna uppmärksamma, denna reservation betyder inte att högern vill ha en annan ordning än majoriteten av riksdagen. För högern har ingen annan högstadiemodell att föreslå.

Som första debattsdagens huvudperson måste man givetvis betrakta ecklesiastikminister Edenman, konstaterade *Svenska Dagbladet*:

Det är onekligen, som också högerleda-

SKOLBLANKETTER

tar man från

HASSE W TULLBERGS

Blankettförlag

Fack, Stockholm 1.

Tel. 22 95 00 Riks (010) 22 95 40

ren hr Heckscher älskvärt betonade, en stor dag för en politiker, när han får genomföra ett förslag av sådan betydelse som grundskolepropositionen. Hr Edenman själv gjorde verkligen inget för att sätta ljuset under skäppan - han ville rentav göra gällande att förslaget vore det viktigaste inom svensk skolhistoria sedan folkskolans genomförande 1842! Man kunde ha väntat sig, att hr Edenman i ett så högtidligt ögonblick - helst som han utan tvivel redan ser sig som slagets segerherre - skulle ha hållit sig till de stora linjerna i sitt förslag, kanske också att han skulle ha kostat på sig en viss artighet mot sina till minoritet dömda meningsmotståndare. Han valde emellertid en helt annan taktik och gick från början i polemik mot högerpartiet - i och för sig naturligt eftersom ingen annan finns att polemisera emot.

SvD ställde också upp till hr Heckschers försvar och ansåg att man hos honom istället för en statisk syn på skolans problem mötte en dynamisk uppfattning, som verkligen motsvarade det ofta använda slagordet om en ständigt fortskridande skolreform:

Även om hr Heckscher bemödade sig om att reducera de av motståndarna orimligt förstorade meningsmotsättningar i detaljfrågor till deras rätta proportioner, kvarstår oförminskat intrycket att det just i denna grundsyn finns en avgörande skillnad. Med detta sammanhänger också, att hr Heckscher utan omsvep erkände den pedagogiska sakkunskapens betydelse när det gäller att föra skolreformen ut i praktiken. Hrr Edenman och Arvidson hade med utpräglad nonchalans avvisat läraropinionen - det hela vare enligt deras mening enbart en politisk, icke en pedagogisk fråga. Mot detta ställde hr Heckscher klart en helt annan uppfattning. *Målsättningen* för skolan är visserligen ett politiskt problem. Om den är alla emellertid i det avgörande överens. Hur den skall realiserars är däremot ett rent praktiskt problem - och i det stycket finns det inga skäl som skulle kunna ha större tyngd än de pedagogiska.

Istället gav SvD en känga åt folkpartiets skolexpert hr Helén, som »nästan till självutplåning» identifierat sig med hr Edenmans synpunkter och som »överträffat uttryckte den statiska synen på skolfrågan»:

Han vägrade för sin del, sade han, att vara med om att efter riksdagens beslut

fortsätta den hårda debatten från 50-talet. Vad som nu fordras, föreskrev han med självtagen myndighet, vore »upplysning, inte strid». Detta krävdes för skolans arbetsro! Man måste hålla med högerledaren om att en »arbetsro», som innebär, att man efter ett visst beslut slår sig till ro och avlyser vidare debatt och experiment, en sådan arbetsro bör skolan aldrig få – den skulle leda till förstelning.

Sydsvenska Dagbladet kritiserade eklektiskministerens uttalande att principen om elevernas fria val förverkligas med skolberedningens högstadiemodell:

Eleverna skall själva helt bestämma och råd av lärare betraktas tydligen med misstänksamhet och som ett nära nog otillåtet försök att påverka elevernas fria val. I själva verket kan aldrig denna princip helt förverkligas.

Svårigheten att undervisa i klasser med elever som skiljer sig oerhört i begåvning och prestationsförmåga kan visserligen bagatelliseras av en riksdagsmajoritet för att inte de vackra planritningarna skall rubbas, men det finns något som heter praktiska realiteter och pedagogiska faktorer.

Den skolreform som nu skall träda ut i livet bygger i hög grad på skrivbordskonstruktioner. Reformen är sannoligen inte något avslutat kapitel. Skolpolitikerna lär få många bittra läxor därför att de inte bättre lyssnade till dem som ändå i praktiken får bära det främsta ansvaret att både ge kunskap och fostran.

Utgångsläget för en ny skola kunde varit förmånligare än det som nu föreligger.

Djupfrost spenat

*lätt att laga —
god och vitaminrik
att äta*

**Björnekullas
djupfrysta spenat**

I konsumbutiker

ger, ansåg *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning*:

Det var milt talat en eufemism hr Edenman presterade, när han i debatten betygade att den nya epoken är synnerligen väl förberedd. Vad har egentligen utträttats för att skolan skall stå rustad för den individualisering av undervisningen som skall börja i höst? Hur många lärare behärskar den pedagogiska teknik som krävs för en sådan uppgift? Hur förhåller det sig med de pedagogiska hjälpmedlen? Svaren kan inte bli annat än nedslående. Det finns så svåra brister i förberedelserna att man redan av den anledningen måste hysa en viss skepsis till grundskolans möjligheter att förverkliga målsättningarna. Men när de politiska lidelserna lagt sig, finns det, får vi hoppas, möjlighet att korrigera det som visat sig vara konstruktioner vid skrivbordet utan att man behöver uppoffra några av de grundläggande principerna.

Riksdagen har skrivit skolhistoria, fastslog *Dagens Nyheter* när beslutet om den nioåriga grundskolan var fattat efter kamrarnas andra debattdag:

Det var hög tid att parallellsystemet avskaffades. Sverige är därvidlag sent ute. Den sexåriga bottenkolan har i andra demokratier redan länge fungerat tillfredsställande. Det är bara några år sedan den hos oss av tongivande skolkonservativa utdömdes som en samskyldig kulturfara. Av riksdagen har den nu, sent omsider, reservationslöst godtagits. En nioårig skolplikt är i dag heller ingenting som duger att briljera med. Beslutet om grundskolan innebär – så långt – bara att vi på ett par väsentliga punkter har hunnit i fatt de pedagogiska föregångsländerna.

Om den nya skolans allmänna målsättning har full enighet rått, erinrade *Östgöta Correspondenten*. Med hänsyn härtill kan det ideliga talet om demokratisering, social fostran osv synas ganska överflödigt:

Den ett par decennier långa debatten kring enhetsskolan, som rymmer en omätlig kvantitet ord, har i stor utsträckning blivit bemängd med en fraseologi, som i icke ringa grad använts för att täcka över suddiga föreställningar och använda uppmärksamheten från praktisk-pedagogiska spörsmål. Det har också på många håll funnits en benägenhet att med bortseende från saksak anställa kättrarprocesser med dem som i ett eller annat avseende haft en från majoriteten avvikande mening, exempelvis när det gällt kravet på kvalitet och faktiska kunskaper. När nu beslutet är fattat, kanske man kan hoppas på att verklighetens problem skall kunna angripas i en mindre lidelsefull atmosfär – ty mycket arbete återstår ju, den nya skolan är inte en realitet bara för att ritningarna fastställts genom talmännens klubbslag i riksdagshuset.

Det pedagogiska reformarbetet har i nats ett mycket ringa intresse från statmakternas sida i jämförelse med organisationen, skrev *Sydsvenska Dagbladet* ter skolbeslutet:

Genomtänkta metodiska anvisningar snarare än i stor utsträckning, och vidare i hövs en högt kvalificerad och intensiv pedagogisk forskning. Ingen kan bestrida att det krävs förnyelse och odaning i skolans inre arbete. Men de mål när man aldrig – något som höger talesman i skolutskottet med all rätt betonat – om inte statsmakterna ständigt och med levande intresse följer skolans arbete och anslår de medel som behövs för att vår ungdom skall få en utbildning som gör den väl rustad i ett allmer komplicerat samhälle.

En förutsättning för att så skall vara är att den likgiltighet som många politiker visat för skolans problem ersätts av ett levande kulturellt intresse. Har inte ett högtstående undervisningsväsende, blir vårt kulturella liv utarmat, och våra chanser även till materiella framsteg försämrade.

Politikerna har sagt sitt, nu är det administratörernas och lärarnas tur, konstaterade *Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning*:

I den kör som levererade samfälliga trosförklaringar i riksdagen förekom åt skilliga halvt undanstuckna brasklappar. Det var en god skola man gick att besluta, förklarade man, men ingen ville egentligen förespegla att den skulle vara idealisk. Hr Edenman ville i en av sina repliker inte sträcka sig längre än till att betyga sin tro på att grundskolan i sin nu beslutade utformning skulle bestå under de närmaste tio åren. Denna anspråkslösa syn på hans eget verk, som står i en påfallande kontrast mot hans inledande ord om det viktigaste skolbeslutet sedan folkskolans genomförande 1842, är utan tvivel realistisk.

Många önskade den nya skolan arbetsro. Försöksåren skulle nu vara förbi. Där finns det anledning att instämma, om man menar att politikerna bör koppla av frågan för en tid. Men det får inte innebära att skoladministratörer, lärare och forskare underlåter att följa utvecklingen inom skolan, påtala dess brister och diskutera reformer. Fackmännen måste stå bättre rustade nästa gång politikerna beslutar sig för att träda in på scenen. Ordet försöksverksamhet har under årens lopp fått en något tvivelaktig klang. Men försöken kan inte undvaras, om inte skolan skall stelnas i sina former. Låt oss därför hoppas på tio nya försöksår på skolans eget initiativ! Det behövs inte minst, om hr Edenmans bedömning skulle vara riktig.

Vi hänvisar i övrigt till referat och ledare i detta nummer.